سروودە شیعر لە بونیاتنانی هەستە باڵا نیشتمانی و نەتەوەیەکان … جمال نوری

سروودە شیعر لە بونیاتنانی هەستە باڵا نیشتمانی و نەتەوەیەکان..
بۆ نمونە : سرودە شیعری (ئەمە کوردین) ی خالد مجید فرەج ——

چنینی ووشە لە خەیاڵی و ئەندێشە ی برای شاعر خالد مجید فرەج ، بە نوسینی شیعر ، ئەو دەلالەتە مان لابەرجەستە دەکات ، کە هەستە باڵاکانی شاعر بەرامبەر بە نیشتمان و نەتەوەکەی و تەوزیفکردنی بە سرودە شیعر ، دەیەوێ لەم ڕێگایەوە چرەی هەستە نیشتمانیەکانی سەوز ببێ ، بەتایبەت لەنێو هزری مناڵ و کوڕو کچی نیشتمانەکەی . واتە شاعیر لەگرنگی سرودە نیشتمانیەکان پاش حاڵی بووە و دەیەوێ خۆشەویستی نیشتمان لەم ڕێگایەوە موتوربە بکات شاعیر ،شارەزایانە توانیویەتی ،دەستبەرە بە نوسینی سرودە شیعر به شێوەی دوانزە بڕگەیی ،سەر بە قوتابخانە کلاسیکیەکەی شیعر کە یەکەتی بابەت تیایدا حزوری هەیە شێوەو ناورۆک لەم قوتابخانە شیعریەدا دوانەیەکی لێک دانەبڕاون لەڕێگای زمان و فەنتازیاو ئێستاتیکا و هونەری نوسینەوە گوزارشت لە قەناعەی دوێنێ وئەمڕۆو واقعی گەلەکەی بکات کە پیایدا ڕاگوزەربوەو ڕاگوزەردەبێ .

خوێندنەوە شیعریەکەی شاعیر ، ئەوەمان پێ دەڵێ کە. هەرگیز ئەم نەتەوەیە بەدەنگ نەبووە ، لە ڕوودانی کارەساتەکانی کە بەسەر یدا هێنراوە ،شاعیر بەزمانی شیعر کاردانەوەکانی تەوزیف کردوە لە ئاست هەموو ڕووداوە مێژوییە کانی نەتەوەکەی،کە بەخوێن نوسراوەتەوە ، شاعر بە دیدگاو جیهانبینینی بە شووناسی وون بووی، ڕۆدەچێ بەناو سیاقە مێژوویەکەیدا، کە بەر لە دووهەزارو حەوسەدو هەژدە ساڵ بەر لەئێستا کوردخاوەنی پانتایی جوگرافی جێوسیاسی و مێژوویی شارستانیەتی خۆی بووە لە ڕۆژهەڵاتی ناویندا لەدامێنی چیاکانی زاگرۆس دا نیشتەجێ بووەو درێژ بوونەتەوە بە چیای جودی خاوەنی یەکەمین دەوڵەتی شارستانی خۆی بووە ، بە ناوی مادد ، بۆیە شاعیر شیعر بەزمانی سروود دەنوسێ و بە ڕوونی بە داگیرکەرانی کوردستان دەڵێ ، (ئەمە کوردین) واتە شاعیر کاتێ دەڵێ ئەمە کوردین ، تەنها ووشەیەک نیە بە تایتڵی شیعرەکەی داینابێ ،بە نمایشکردن بێ ، بەپێچەوانەوە ، ئەو دەیەوێ لەڕێگای شعرەوە موخاتەبەی گەلانی

ناوچەکەو ووڵاتانی ئێستای دوای ڕێکەوتنامەی (سایکس -بیکۆ)، ی پێ بکات، کە لەدوای ئەو غەدرە گەورەیەی ووڵاتانی براوەی جەنگی جیهانی یەکەم لەسەر ئەسک و پروسک و نیشتمانی نەتەوەکەی شاعر ئەنجامیان دا بەم تاوانە شیان ،جەستەی نیشتمانی کوردستانیان هەنجن هەنجن کردو زامەکی پەسەیان خستە ناو ناخی تاکی کوردەوە و جەستەشیان لەت خاچ دا ، ئیدی لەو قەناغەوە کورد بەردەوام دەگەڕێ بەدوای شوناسی خۆیدا ، خۆی بە نادەزرێتەوە؟، کەتاوەکو ئێستاش بەردەوام گەڕێدەیە .. و ڕوو لەهەر شوێنێ دەکات ، بەرناوناتەرەبو لەکەدارکردنی شوناسەکەی دەکەوێ ، جارێ بەجنۆکەی ناوزەد دەکەن و جارەکی دی ڕەچەڵەکی کورد دەگەڕێننەوە بۆ ئاگر پەرست ؟ وەک شاعر لێرەدا ئاماژەی پێ دەکات :-

دەیان داگیر کەر تێپەڕ بوون هەر نەمردین
هەوڵیان زۆردا، بەجنۆکەی شاخیان کردین
لەدەست پێکی مێژووەوە، لێرە دەژین
یەک ناسنامەین دنیا دەڵێ ، ئێمە کوردین

شاعر کاتێ بەپێچ و پەنا ئاماژە بەوە دەکات ، ئەوانەی ئەمڕۆکە دەوڵەت نەتەوەن لەناوچەکەدا و بوونەتە خاوەنی کیانی سیاسی و نەتەوەیی و نیشتمانی خۆیان و نەتەوەی کوردیش بەپارچە پارچەکراوی جەستەی لەخاچدراوە ، ئەمە ڕووە گەشەکەی نەتەوەی کورد یشان دەدات ، کەتوانیویەتی بەردەوام بێ لە بەرخۆدان ، بەڵام ڕووە نەگەتیڤەکەی نەتەوەکەی ئەوەیە ،کورد لەناو سیاقی مێژوویی شارستانیەتی کۆن و نوێدا نەیتوانیوە پارێزگاری لە شوناسی خۆی بکات و دەسەڵاتی قەڵەمڕەوی حوکمی ئیمپراتۆریەتە جیاجیاکانی خۆی بپارێزێ ، کە، ئێستا داگیرکارانی ووڵاتانی سەردەست ناوزەد دەکرێن بەجنۆکه و بە ئاگر پەرست ، بەڵام گوناهی کوردە کاتێ کورد وەک نەتەوەیەکی زیندوو لەڕۆژهەڵاتی ناویندا خاوەن ئاینی خۆی بووەو ڕێنیشاندەرو پەیامبەرێکی وەک زەردەشت لەڕێگای پەڕتووکی ئاڤێستاوە ئەم بیرەی ئاڕاستەی دانیشتوانی خۆی دەکاکەجگە لەکورد گەلی تریش ژیاون لەتەک کوردا لەناوچەکەدا کەزەردەشت وەک بیرمەندە هەوڵی داوە هاونیشمانی کورد ، خاوەنی کەسێتیەکی بەهێزی خۆی هەبێ و کەسایەتیەکی (گاتا) ی هەبێ، کە گاتاکان ، (کۆنترین جوانترین و پیرۆزترین ،پاکترین ، عەقڵانیەترین گەردوونترین تێکستی پارێزراوی مرۆڤایەتی یە)،* کەهەمیشە تازەیەو گەنجینەیەکی بیری بەرزی مرۆڤایەتی یە ، هیچ لە (ترس)انەو زەدە ڕەوییانەی تێدانیە کە لە ئاینەکانی تردا ، تەخ کراوەتەوە ، بۆیە شاعیر لێرەدا موخاتەبەی

خودی کورد دەکات و دەپرسێ..
لەدەستپێکی مێژووەوە لێرە دەژین ،
یەک ناسنامەین دنیا دەڵێ ئێمە کوردین
واتە ناسنامەکەی شاعیر ئاماژەی پێکردووە و دەڵێ یەک ناسنامەین ،
واتە هەر چوار پارچەی لەمێخدراوی نیشتمان ، هاوونیشتمانەکانی ،
خاوەنی یەک شووناسن کە ئەویش کوردبوونە ، وەک بیرمەندو سیاسی و
ووڵا تپارێز
عبدووڵا اوچ ئالان ، کە تائ□م□ک□ش ل□ بەر داکوکی کردنی لەشووناسی
کوردبوونی نۆزدەسال□ی □□بەقە زیندانی و گۆشگیرکراوە ، دەڵێ(
کوردبوون سەختە ، بەڵام ڕاکردن لێی نامەردی یە)؟ بەڵێ ئەم دێڕە
پاشخانێکی فکری و فەلسەفی لە پشتەوەیەتی و بەر لەوەی داگیرکەران
ناوناتۆرە بخەنە پاڵ و کلتورو زمان و فەرھەنگمان بشێوێنن ، کورد
لەئاست پاراستن و درێژەپێدانی شارسانیەتی کیانی کوردبوونەکەی
خۆیدا نەبووە ، کەپڕاو پڕ بووە لە دروستکردنی کەسایەتیەکی کورد
بە بیری چاک ، کرداری چاک ، ڕەوشتی چاک لە فەلسەفەی زەرادەشتی
هەڵگەڕاوەتەوە لێی و بە بەشێک لە کلتوری ژیاریی خۆی نەزانیوەو
لێی هەڵگەڕاوەتەوە و بەرەو نەریت و دینی ووڵاتانی کە کوردستانی
داگیر کردوە دینەکەی ئەوانی کردوە بەجێگرەوەی دینە ڕەسەنە
کوردیەکە ، بۆیە ئۆچ ئالان لەخۆڕا ناڵێ(کوردبوون سەختە ، و
ڕاکردن لێی نامەردیە)
؟
شاعر بە شیعرەکەی لاپەڕەکانی ئەم مێژووە تاڵە هەڵدەداتەوەو ئاماژە
بە بەرخۆدانی کورد دەکات ، کە، بەهیچ شێوەیەک دەستەوەستان نەبووە
لە ئاست ئەم داگیرکاریانەی کە دوژمنانی کورد هەوڵیانداوە بۆ
گۆڕینی دیمۆگرافیای نیشتمانی کوردسان لە، کلتوری زمانی ، ناوی ،
ئاوی ..؟
هەروەک دەڵێ:-
لەسەرسم و هەڵدێران و شکستەوە.
لە ئەنفالیش دوژمن هیچی نەبەستەوە
سەدان ڕۆڵە شەهیدی ئەم ڕێگەیە بوون
سەدانی تر ئەی ڕەقیبیان دەگووتەوە
کارو کردەوە داگیرکارەکانی دوژمنان نەیتوانیوە بەیەکجارەکی ئەم
نەتەوەیە لەناوبەرێ و بۆ یەکجاری بسڕێتەوە..
لەکۆتایی چوارد□□شیعرەکەیدا ئاماژە بەو ڕاستی یە بەڵگە نەویستە
دەکات کەدەڵێ :-
وەکو سیمورخ لەخۆڵەمێش وەدەرکەوتین
لەئاگرو کۆمەڵ کوشتن بەڕێ کەوتین

دەیان بارە وێران دەکرێ ئەم خاکەمان
نەماندووبووین نەکۆڵماندا نەسرەوتین

دەرئەنجام .. گەڕانەوە بۆ سەرەتاو دەستپێکی مێژووی شارستانیەتی کورد کەخاوەنی کیانی سیاسی و ئابوری فەرهەنگی و کلتوری و نەریت و سرووتی ئاینیی خۆی بووە، کە لەدەستی داوە ئەمەستا پێویستی بە هزرێکی زیندووە بۆ یەکخستنی گوتاری هاوبەش پاشان کۆڵنەدانی دەبێتە سەرکەوتن..!

جمال نوری
21/3/2018

- گاتاکان و بیری زەردەشت /کمال میروادەلی